אינהו אפסידו אנפשייהו ומי אמר רב הכי והתנן [ו]המלוה את חבירו בשטר גובה מנכסים משועבדים ע"י עדים גובה מנכסים בני חורין וכי תימא [ז]רב תנא הוא ופליג והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו [ח]מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשים ולא מן הלקוחות מלוה אזבינו קא רמית מלוה כי קא יזיף בצנעא קא יזיף כי היכי דלא ליתזלו נכסיה עליה [ט]זבינו מאן דזבין ארעא בפרהסיא זבין כי היכי דליפוק לה קלא ת"ר [י]אכלה האב שנה והבן שתים האב שתים והבן שנה האב שנה והבן שנה והלוקח שנה הרי זו חזקה למימרא דלוקח אית ליה קלא ורמינהי [יא]אכלה בפני האב שנה ובפני הבן שתים בפני האב שתים ובפני הבן שנה בפני האב שנה ובפני הבן שנה ובפני לוקח שנה הרי זו חזקה ואי סלקא דעתך לוקח אית ליה קלא אין לך מחאה גדולה מזו אמר רב פפא [יב]כי תניא ההיא במוכר שדותיו סתם: **מתני'** [יג]האומנין [יד]והשותפין [טו]והאריסין [טז]והאפוטרופין אין להם חזקה [יז]לא לאיש חזקה בנכסי אשתו ולא לאשה חזקה בנכסי בעלה [יח]ולא לאב בנכסי הבן ולא לבן בנכסי האב במה דברים אמורים במחזיק [יט]אבל בנותן מתנה [כ]והאחין שחלקו [כא]והמחזיק בנכסי הגר [כב]נעל וגדר ופרץ כל שהוא הרי זו חזקה:

מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות. לא מיבעיא אלא משום יורשין דלקוחות מגינא בהדיא וקסבר שעבודא לאו דאורייתא ומלוה בשטר שהוא גובה היינו שלא תגעול דלא כפני לוין ומכר ומי משום תקנת השוק ואע"ג דיורשין לא שייך לחלק בין מלוה על פה למלוה בשטר מ"מ כל היכא דגבי לקוחות מיישינן משום נעילת דלת כמו מלוה בשטר או מלוה הכתובה בתורה למ"ד (קדושין כט:) ככתובה בשטר דמי או כשעמד בדין או עשה עבדו תפותיקי גבי ומי מיתמי אבל מלוה על פה כיון דלא חשש לעשות שטר לגבות מלקוחות כי לא גבי ומי מיתמי ליכא נעילת דלת והא דאמרי' בפ"ק דבבא קמא (דף יא.): גבי (יד) הלכה גוזין מן העבדים אמר רב נחמן לעולא אמר ר"ל אפילו מיתמי לא מיינה מיינה ואפילו מגלימא דעל כתפיה שם מפורש: **בפני האב** שנה בו'. והא דאמרינן בפרק שני דכתובות (דף יז: ושם ד"ה ואחת) אמר רב הונא אין מחזיקין בנכסי קטן ואפילו הגדיל לא כמו שם מפקח שם דיתום אפילו גדול במילי דאכוה קטן הוא ואין מועלת חזקה לגביה אפילו שהיה גדול כשמת אביו דהא הכא אמר בהדיא דהוי חזקה כשאכל בפני הבן והאב שני חזקה אלא דוקא שהיה קטן כשמת אביו אינה חזקה אע"פ שאחרי כן הגדיל. ר"י: **ואי** סלקא דעתך לוקח **אית ליה קלא אין לך מחאה גדולה** מזו. תורי"ד דהוי מלי לגנוב כאן בשטר כאן בלא שטר דאין מוציאין לעיל אלא שמא בשטר כדאמרינן לעיל אלא שמא דעדיפא מיניה קא משני:

אכל

אכלה האב שנה. ומת ואכלה בנו אחריו שתים ולא מיתה המערער: **הרי זו חזקה.** שמלטרפין לשלש שנים דיורש כרעיה דאבוה הוא ולא מלי מערער למטען משום דלא אחזיק כל אחד שלש שנים לא ממיתי שהרי הכל יודעים שדרך הבן לירש את האב: **ולוקח שנה.** שמכרה לו הבן בשטר: **למימרא דלוקח.** מיורש אית ליה קלא: **ורמינהי כו'.** ולרב לא פריך לעיל דרב בלוקח מלוקח מירי הלכך אלימא ליה טפי למיפרך ממאי דדמי ליה: **אין ליה קלא.** והיה לו למערער למחות ומשום דלא מיתה הוא חזקה: **אכלה.** המחזיק: **בפני האב.** שהיתה שלו שנה שאומר שלקחה מן האב: **ובפני הבן.** לאחר מות האב: **וכפני הלוקח.** שלקחה מן הבן ויש לו שטר: **הרי זו חזקה.** ולא מלי מפיק ליה לוקח דבן מידיה דמחזיק דמשום דקטעין מחזיק שטר היה לי מן האב ומזהרתי בו בשמירתו שלא שנים ועכשיו אבד הימני שלא תשמעי לשמרו אחר שהחזקתי שלש שנים בלא מחאה שלא ידעתי מלקיחתך מן הבן לסוף שתי שנים לוקח מכן לית ליה קלא ולא הוה מחאה: **אין לך מחאה גדולה מזו.** שמכרה הבן לסוף שתי שנים ללוקח זה והיה למחזיק להזהר בשטרו כל הימים עד דמרע ליה לשטרא דהאי לוקח אבל בשלש שנים אחר השטר אין די ומפקינן מידא דמחזיק אם לא מזהר בשטרו כדאמרינן בפירקין לעיל (דף לא.) אבל שית אין לך מחאה גדולה מזו: **אמר רב פפא.** לעולם אימא לך דלוקח לוקח אית ליה קלא והכא אמאי לא חשבי מחאה לקימת הלוקח מן הבן משום דמכר לו הבן כל שדותיו סתם אותן שהיו של אביו וטוען הלוקח שגם זה השדה קנימי בכלל קרקעות כולן דאמרינן ליה כל שדותיו מכר לו חוץ מזו אבל אם מכר (א) זה השדה בפני עצמו בטלה חזקתו של מחזיק דאין לך מחאה גדולה מזו. ויש מפרשים במוכר כל שדותיו ומכר לו בפירוש גם זו עמהן ולאו מילתא היא דסתם משמע שלא פירש: **מתני' האומנין.** בעלי אומנות שמוליכין להם בביתם לתקן כלים כגון נגרין או כובסין או סורקי בגדים שטוענין לקוח הוא בידי: (ב) **אין להם חזקה.** ולא בחזקה שלש שנים מיירי דסתם אומן לא שייך אלא במטלטלין וחזקה שלש שנים לא נאמרה אלא במקרקעי אבל במטלטלי מי שהוא מוחזק בכל חבירו אפילו שעה אחת שאנו רואים שיולאים מתחת ידו אע"פ שיש לחבירו עדים שהיה שלו אינו נאמן זה המוחזק לומר לקוח הוא בידי דסתם לוקח מטלטלין מחבירו בלא עדים הוא קונה ובלא שטר חוץ מדברים העשויין להשאיל ולהשכיר ואמר לקוחין הן בידי לחיצו נאמן כדקי"ל במסכת שבועות (דף מו:) וה"ג גבי אומנין אפילו דבר שאינו עשוי להשאיל ולהשכיר ועשוי לשלחו לאומן לאומן כדי לתקנו אין לו חזקה לטעון לקוח בידי מאחר שיש עדים לאידך שהיה שלו וטוען שלחתיו לך לתקנו: **שופרין.** שלקחו קרקע בשותפות והחזיק אחד בחלק חבירו ואכל כל הפירות שלש שנים אינה חזקה שכן דרך שותפין לאכול זה פירות שלש שנים או תרבע שנים ולא חש"כ יאכל זה כמו כן. ובסדר משנת רבינו גרשום הכי גרסי' השותפין והאפוטרופין והאריסין אבל אומנין לא קתני והכי הוה משקלא בגמרא (ע"כ) (ג) דכולי עלמא יש שותף שאין לו חזקה וכיון דשותף אין לו חזקה כל שכן אומן כדמפרש בגמ' (ע"כ): **והאריסין.** שיורדין לתקן הקרקע למחצה לשלש ולרביע אם טוען שני חזקה החזקתי בקרקע ואכלתי הפירות(ד) אינה חזקה שיכול לומר המערער לאריסות הורדתיו ודמי הפירות היה משלם לי אז זקפתים עליו במלוה לי ומי מנהג אריסים לעבוד קרקע עשר שנים וחמש שנים אוכלין הנעלים כל הפירות של כל השדה ואחר כך אוכלין אריסים חמש שנים כנגדן: **לא נאים.** שאוכל פירות נכסי מלוג של אשתו חזקה בנכסי אשתו דאורייתא דבעל למיכל פירי ואם יגרשנה תטול נכסי מלוג שלה. ובגמרא [מט.] פריך פשיטא: **בנכסי בעלה.** אם אכלה פירות של שדה בעלה ג' שנים אינה יכולה לטעון לקוח הוא בידי דכיון דמזונות אשה על בעלה שביק לה למיכל פירי. ובגמ' [נא.] פריך פשיטא: **ולא נאה בנכסי הבן ולא לבן כו'.** דומיא דאפוטרופין ניהו זה בנכסיו של זה: **בד"א.** כל החזקות הללו דאינו חזקה שכן דרך שותפין לאכול זה פירות שלש שנים או תרבע שנים ולא חש"כ יאכל זה כמו כן. ובסדר משנת רבינו גרשום הכי גרסי' השותפין והאפוטרופין והאריסין אבל אומנין לא קתני והכי הוה משקלא בגמרא (ע"כ) (ג) דכולי עלמא יש שותף שאין לו חזקה כל שכן אומן כדמפרש בגמ' (ע"כ): **והאריסין.** שיורדין לתקן הקרקע למחצה לשלש ולרביע אם טוען שני חזקה החזקתי בקרקע ואכלתי הפירות(ד) אינה חזקה שיכול לומר המערער לאריסות הורדתיו ודמי הפירות היה משלם לי אז זקפתים עליו במלוה לי ומי מנהג אריסים לעבוד קרקע עשר שנים וחמש שנים אוכלין הנעלים כל הפירות של כל השדה ואחר כך אוכלין אריסים חמש שנים כנגדן: **לא נאים.** שאוכל פירות נכסי מלוג של אשתו חזקה בנכסי אשתו דאורייתא דבעל למיכל פירי ואם יגרשנה תטול נכסי מלוג שלה. ובגמרא [מט.] פריך פשיטא: **בנכסי בעלה.** אם אכלה פירות של שדה בעלה ג' שנים אינה יכולה לטעון לקוח הוא בידי דכיון דמזונות אשה על בעלה שביק לה למיכל פירי. ובגמ' [נא.] פריך פשיטא: **ולא נאה בנכסי הבן ולא לבן כו'.** דומיא דאפוטרופין ניהו זה בנכסיו של זה: **בד"א.** כל החזקות הללו דאינו חזקה וגרע ד' שנים: **במחזיק.** כדמפרש בגמ' (נב:) בחזקה שיש עמה טענה ומחלוקת שחבירו מערער עליו: **אבל בנותן מתנה.** בפנינו (ומודה!) לו שילך ויחזיק בה וקי"ל (קדושין סו.) דקרקע נקנית בכסף בשטר ובחזקה והבהיל חזקה שהיא במקום קנין לקנות קרקע כיון דנעל וגדר כו' הוא חזקה לקנות: **שחלקו.** ורוצה כל אחד לזכות בשלו שלא יוכלו לחזור זה בזה: **בנכסי הגר.** שאין לו יורשין וכל הקודם להחזיק בנכסיו זכה: **נעל.** עשה לתת: **וגדר.** לו גדר חומה: **ופרץ.** פירצה כדי שיכנס בה: **כל שהוא.** לבלתי חזור זה בזה כיון דבדשות חבירו החזיק: גמ'

שיטה ג) האומנין. בעלי אומנות שמתקנין כלים או צבעין או כובסין שמתקנין בגדים בשכירות אע"פ שהחזיקו ג' שנים באותן החפצים אינה חזקה משום דמצי המערער לומר לתקנו נתתיו לך: והשותפין. אם החזיק אחד בחלק חבירו ג' שנים אינה חזקה דאיכא למימר כך התנו ביניהן שתהא ברשות זה ה' שנים וכן ברשות של אחר: והאריסין. שיורדין לתקן לחמצה לשלש ולרביע אם טוען שני חזקה החזקתי בקרקע אינה חזקה שיכול לומר לו המערער לאריסות הורדתיך וכן האפוטרופין של יתומין:

מסורת הש"ס

א) נקמן קנ. ידף קעה.. ב) [עיליונין נ: מתוכות ת. ניטין לח: סנהדרין פנ: מולין קכב:]. ג) קדושין יג: [כ"ק קד: נקמן קנ. קמא.]. ד) [כתוכות מח:]. ו. ב. כתוכות מח:]. ד) [ניטין מז: ועי' תוס' נקמן נ: ד"ה נמצ]. ה) [כ"מ מו:]. ו) [כתוכות יח.]. ז) [נקמן קנ.]. ח) [כל הפירות כ"מ]. ט) [ותומר כ"מ].

הגהות הב"ח

(א) רש"ם ד"ה אמר רב פסח וכו' מכר זו הבמה: (ב) ד"ה אלמנין הר"מ עם ד"ה אין לכם וכו' והבא נמי אמנין וכו' כדי לתקנו נמי אין לו חזקה לעטון לקוח הוא כיר: (ג) ד"ה שותפין וכו' דלכולי עלמא: (ד) תוס' ד"ה מלוה וכו' גבי אמר עולא אמר ר' אלעזר הלכה נוזין מן העבדים:

מוסף רש"י

המלוה את חבירו בשטר. אפילו לא נכתב בו אחריות, גובה מנכסים משועבדים. אם אין לוה נכסים בני חורין טוכה מלוה מן הלקוחות, דאמר כנסים לוחמין (ב"מ יד.) לרבנן אחריות אלא נכתב בשטר טעות סופר הוא וכמי שנכתב בו דמי, דלא שבי אינש זחי בכמי ולבך מתכיון המלוה שיתחוב בשטר אחריות אלא שטעה הסופר ושטה, ואתם שטר קלא אית ליה דלקוחות הוא דאפסידו אנפשייהו שלקחו קרקע מן הלוה ולא הימנו לי כמי חורין כדי לגבות מהן מלוה את חובו [לעמן קנ.]. מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשים. דשעבודא לאו אדאוריתא, ואל שכן מן הלקוחות, אבל מלוה בשטר הוא עלמו שיעבדו, דכתב ליה כל נכסי דלית לי אחרלא בשטרא דנן [קדושין יג.]. נעל. בלא, וגדר. פרלא, ופרץ. גדר כל שהוא, הרי זו חזקה. [נקמן]. אלון המוכר יכול לחזור בו [גיטין עז.].

רבינו גרשום

את לזו קלא שמפרסמין שקבל אחריות לזה ולא איבעיא להו לזבוני מיניה. וקשיא דרב אדרב. דמשני התם לא משום דהוא טעמא גובה מנכסים דעדים אית להו קלא (ו) הוה להו לאסוקי אדעתייהו מקמי דליזבון דהי להו לפשפושי ולבדוק אי משעבדי הני קרקעי לאחר או לא דאיכא ולא פשפשא בדבר גובה מנכסין משועבדים אבל ג' לקוחות לאחר שמכרו בעדים לא מצטרפי משום דאיכא דלית להו קלא מאי הוה ליה למערער לאסוקי על דעתיה דלימחי: ומי אמר רב הכי. דהמוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדין כלומר דעדים אית להו קלא: והתנן ע"י עדים גובה מנכסים בני חורין. אלמא עדים לית להו קלא וקשיא מהני אדרב. וכי תימא דרב תנא הוא. דספרא רב שנאי: דפליג. אמתני': מלוה על פה. דריין בעדים ולא בשטר: אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות. דלית להו קלא: מלוה עביד איש דזיף בצנעא כי היכי דלא ליזתלו נכסיה. דאי הוו ידעי אינשי דהוא חייב ממון חבוריתיו יהיו מזלזלין בנכסיו ולא יקנו ביקר לפי שירגע שדותיקין אותו בעלי חובין ומש"ה יזיף בצנעא ומאי הוה להו ללקוחות לאסוקי אדעתייהו אם הוא חייב ממון אם לאו ולהכי אין גובה המלוה אלא מנכסין בני חורין. אבל גבי מוכר שאני דמאן דזבין שקנין קרקע בפרהסיא זבין כי היכי דניפוק ליה קלא דאינש אמיד הוא הואיל וזבין מקרקעי והואיל וכן הוה לו ללוקח אחר לבדוק אם מכר לראשון באחריות שעליו לפצותו אם לא. והואיל ולא בדק כו' ולא קנה השני לפיכך

עין משפט נר מצוה

קטו א מי' פי"ח מהל' מלוה ה"ל ה סמג עשין מד טוש"ע ח"מ סי' קטו סעיף ח:
קטו ב מי' פי"ב מהל' טוען ה"ל ז סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' קמד סעיף ג:
קיז ג ד מי' שם הל' ח טוש"ע שם סעיף ד:
קיח ה מי' פי"ג שם הל' ח סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קמט סעיף ה:
קיט ו מי' שם הל' ט"ג טוש"ע שם סעיף ח:
קכ ז מי' שם טוש"ע שם ומסעיף ה:
קכא ח מי' שם טוש"ע סעיף ח (ומכן):
קכב ט מי' שם הל' ט"ח (והל"ח) טוש"ע שם סעיף ט:
קכג י מי' שם טוש"ע שם סעיף ג וסעיף י:
קכד כ מי' פ"ג מהל' זכיה הל' ח ופ"ח מהל' מכירה הל' ח סמג עשין סב סד טוש"ע ח"מ סי' קנב סעיף ח וסי' רמח סעיף ח:
קכה ל מי' פ"ב מהל' שכנים הל' יא וסי' בהגהות ומ"מ ובטור ח"מ סי' קנא בשם תשובת הרא"ש ופ"ח מהל' מכירה סמג עשין סב טוש"ע ח"מ סי' קנב שם וסי' קנו סעיף ב:
קכו מ מי' פ"ב מהל' מכירה הל' ח ג ו ופ"ח מהל' מכירה סמג עשין סב טוש"ע ח"מ סי' קנב שם וסי' ערה סעיף יב:

רבינו גרשום (המשך)

נוכה לוקח ראשון מנכסין משועבדין אפי' אם לקח בעדים בלא שטר: אכלה האב. לקרקע שנה ומת ואכלה בנו אחריו שתים שנה וכו' הרי זו חזקה. דמצטרפות לני' שנים: והבן אכלה שנה. ומברה ללוקח ואכלה הלוקח שנה: למימרא דלוקח אית ליה קלא. שקונה הוא שדה פלוני והוה ליה למערער למחות בשעת לקיחה או בשעת מיתת האב והואיל ולא מיחה הריא חזקה: ורמינהי אכלה. המחזיק שנה בפני האב שהיתה הקרקע שלו ובפני הלוקח שלקחה מן הבן שנה הרי אלו מצטרפין והרי חזקה ואין יכול הלוקח שיכ לערער ולומר לו כשם שיש לי עדים שלקחתיה מן הבן כך יש עליך להראות שטרך שקניתה מאביו ומפי שיכול להשיב לו המחזיק עד ג' שנים נזהרתי בשמירת שטרי מכאן ואילך לא נזהרתי. ואם איתא דהלוקח קלא אית ליה יכול לומר לו הלוקח הואיל ששמעת שמכרו לי הבן אין לך מחאה גדולה מזו והיה לך לשמור שטרך אלא ש"מ מדקתני הרי זו חזקה מכלל דלית ליה ללוקח קלא ראם איתא דקלא אית ליה אין לך מחאה גדולה מזו ואין זו חזקה מיבעי ליה: אמר רב פפא. לעולם אימא לך דלוקח קלא אית ליה והכא אמאי הויא חזקה כי ליה ליה שטרא משום דהבן מכר לו דה עמהן והואיל ולא מכר לזה בפני עצמו יכול לומר המחזיק ללוקח אני הייתי סבור ששדותיו אחרות היה מוכר לך ולא זו שהחזקתי בה לכך לא חששתי לשמור שטרי יותר מג' שנים משעה שקניתיה הלכך הויא חזקה אבל בעלמא לוקח אית ליה קלא:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com